

Bureau Schildwacht

Ecologisch onderzoek rugstreepadden bouwlocatie 't Suyd Waddinxveen

© Bureau Schildwacht, Gouderak, 2021

Alle in deze publicatie gebruikte informatie, foto's, afbeeldingen en tekeningen blijven eigendom van opdrachtgever en Bureau Schildwacht. Het gebruik van de publicatie door middel van citaten, druk, of fotokopieën mag alleen na schriftelijke toestemming van bureau Schildwacht en de opdrachtgever.

Opdrachtgever : gemeente Waddinxveen
Contactpersoon : de heer A. Mies
Tekst : M. Schildwacht
Foto's en tekeningen : Bureau Schildwacht
Datum : 14 juli 2021
Projectnummer : 2133

Bureau Schildwacht

Bureau Schildwacht
Beukendaal 3
2831 VA Gouderak
06 – 22978424

info@bureau-schildwacht.nl
www.bureau-schildwacht.nl

Inhoudsopgave

1.1 Inleiding	1
1.2 Het plangebied	1
1.3 Voorgenomen werkzaamheden	3
1.4 Vraagstellingen van het onderzoek.....	3
2 Methode	4
3. Levenscyclus van de Rugstreepad	5
3 Wetgeving.....	6
4 Resultaten.....	7
5 Maatregelen nemen	7
6 Conclusies	9
Foto's	10

1.1 Inleiding

Ten noorden van de Toernooiweg in Waddinxveen ligt een bouwlocatie 't Suyd 2. De bouwlocatie is in 2021 voorbelast en er worden voorzieningen getroffen aan waterlopen. Bij de gemeente Waddinxveen was in juni 2021 een melding binnen gekomen dat op het toekomstig bouwterrein een rugstreeppad was waargenomen. De rugstreeppad is een beschermde diersoort in het kader van de Wet Natuurbescherming. De gemeente Waddinxveen heeft de melding direct doorgegeven aan de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH) welke het advies gaf om nader onderzoek te verrichten. De gemeente Waddinxveen heeft dit adequaat opgepakt en direct Bureau Schildwacht ingeschakeld om de waarneming te verifiëren en nader onderzoek te verrichten naar het voorkomen van rugstreeppadden in het plangebied.

Op 25 juni ontving Bureau Schildwacht een telefonische melding van de heer Mies van de gemeente Waddinxveen. Naar aanleiding van dit gesprek heeft Bureau Schildwacht eerst de Nationale Databestand Flora en Fauna (NDFB) geraadpleegd om te onderzoeken of er überhaupt al eerder meldingen van rugstreeppadden in de omgeving van het plangebied waren geweest. Toen de NDFB enkele waarnemingen in de omgeving had weergegeven, is daarop de gemeente gewaarschuwd en is er een nader veldonderzoek opgestart. Dit nader veldonderzoek heeft op 28 juni, 7 en 13 juli 2021 plaats gevonden. De resultaten zijn in het onderliggende rapport opgetekend.

1.2 Het plangebied

Het plangebied bestaat uit een toekomstig bouwterrein dat is gelegen tussen de Toernooiweg, de Onderweg, het sportcomplex 't Suyd. Het onderzochte terrein is vijf hectare groot.

Figuur 1: ligging van plangebied binnen de gemeente Waddinxveen.

Figuur 2: Het onderzoeksgebied.

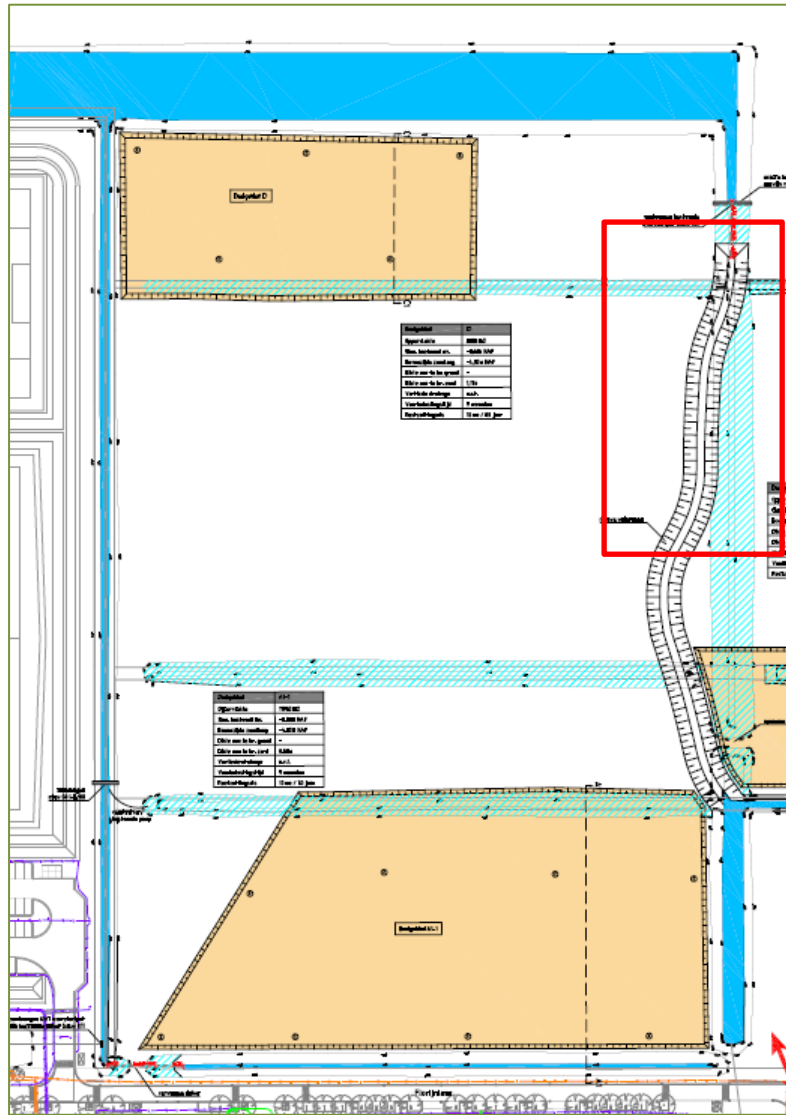
Het terrein is voorbelast met zand, waarschijnlijk afkomstig uit de Noordzee (veel schelpen). Grotendeels van het plangebied is begroeid met gras dat een hoogte heeft van 20-30 cm. Enkele stroken van 1½ meter breed hadden een hogere vegetatie tot 50-75 cm hoog. In de noordwestelijke hoek van het plangebied ligt nog een voorbelasting die nauwelijks is begroeid met planten. De meest voorkomende plant is daar de Zeeraket. In de zuidoostzijde van het terrein ligt ook een verhoogd zandbed. Deze was aanzienlijk meer begroeid met grassen en kruiden.

Aan de oostzijde van de het plangebied ligt een nieuw gegraven sloot van 1½-2 meter breed. Deze sloot is met het waterpeil geïsoleerd van de omliggende sloten door twee gronddammen. Het waterpeil ligt hier ongeveer 75 cm onder het maaiveld en heeft een diepte van 10-30 cm. Het water is vrij helder. Er groeien op enkele plaatsen waterplanten zoals waterweegbree, riet, kleine waterpest en hoornblad spec. De sloot bestaat uit 95% open water. De oeverwal is nagenoeg onbegroeid.

Aan de noordzijde ligt een brede watergang van 15-20 meter breed. Aan de noordzijde van de sloot staat een houtachtige vegetatie. Aan de zuidzijde is de houtachtige vegetatie verwijderd en liggen er nog wat stronken in de oever. De taluds zijn begroeid met ruderaal kruiden en grassen.

Aan de westzijde en zuidzijde liggen relatief smalle sloten van 2 meter breed. De taluds zijn volledig begroeid met riet. De westelijke sloot is voor 75% begroeid met riet, de zuidelijke sloot voor 100%.

Zowel de noordelijke, westelijke als zuidelijke sloot hebben vrijwel geen doorzicht.

Figuur 3: bestektekening van het plangebied met in het oosten de nieuwe kronkelige sloot. Gele vlakken is een zandvoorbelaasting. Rode vierkant is de vindplaats van de rugstreepvallen.

1.3 Voorgenomen werkzaamheden

Er dienen op kort termijn maatregelen te worden genomen ten aanzien van het waterpeil. Tevens wordt het terrein t.z.t. bebouwd.

1.4 Vraagstellingen van het onderzoek

De gemeente Waddinxveen heeft Bureau Schildwacht gevraagd een onderzoek op te starten naar het voorkomen van de rugstreepvallen en indien aangetroffen te adviseren over de te nemen maatregelen.

3. Levenscyclus van de Rugstreepad

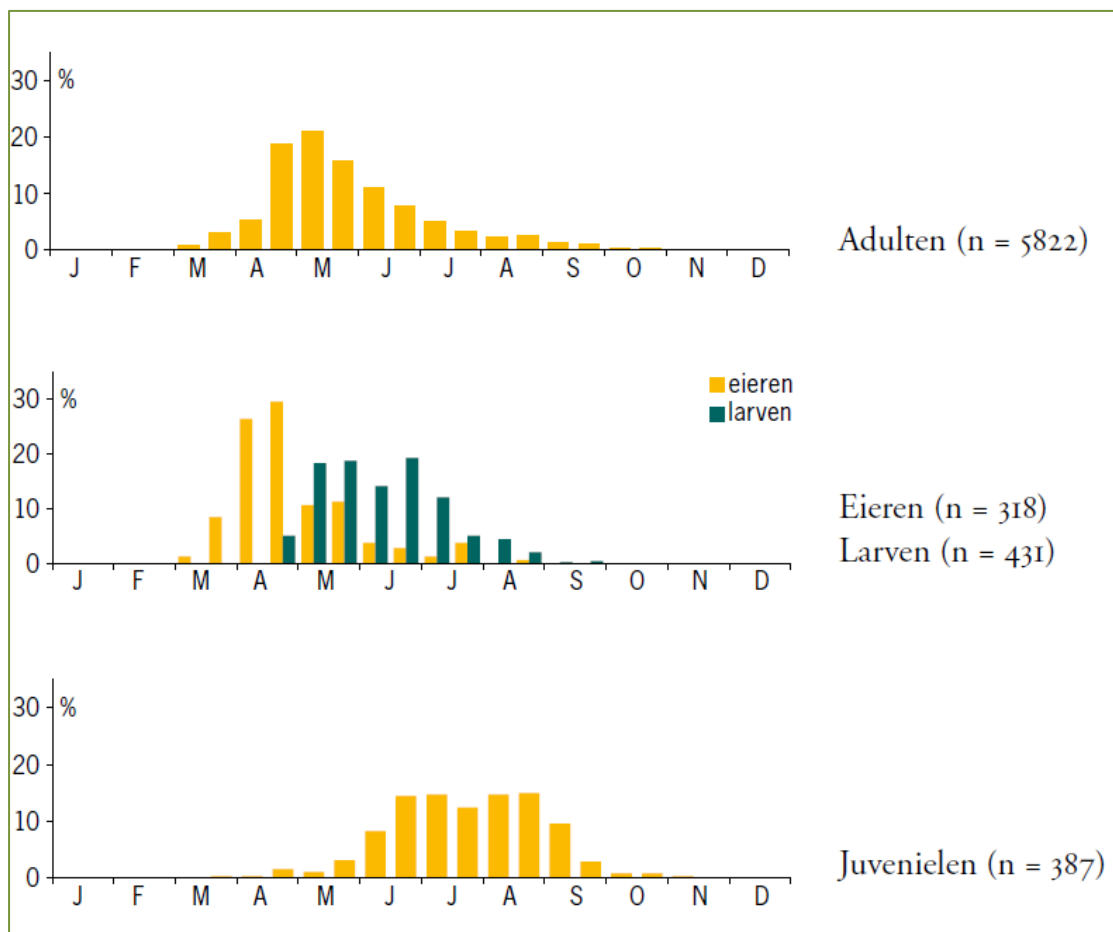
De rugstreepad is een middelgrote pad met een gedrongen postuur en opvallend korte poten. Volwassen dieren hebben een lichaamslengte van 5-7 cm. De rug is meestal grijsbruin met groenige vlekken. De huid heeft wratten die vaak rood of oranjegeel getopt zijn. Rugstreepadden hebben geelgroene ogen met een horizontale pupil. Over de rug loopt een lichtgele streep.

De rugstreepad begint pas laat aan de voortplanting. Zo rond half april trekt hij vanuit zijn overwinteringslocatie (soms wel een meter diep onder de grond) naar het voortplantingswater. Eenmaal in het water aangekomen laten de mannetjes, al zittende in het ondiepe water, hun luide roep weerklinken. Het ratelende geluid is tot op een kilometer afstand te horen en trekt soortgenoten uit de wijde omgeving aan.

Voor de voortplanting is de rugstreepad afhankelijk van **ondiepe wateren**, die vrij snel opwarmen. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn. Een voorwaarde is wel dat het water niet zuurder is dan pH 5. Brak water wordt getolereerd.

De rugstreepad kent een zeer lang voortplantingsseizoen dat sterk afhankelijk is van de weersomstandigheden.

Het begin van het seizoen wordt meestal ingeluid door een periode met warm en vochtig weer. Tot in juli kan opeens weer een opleving in voortplantingsactiviteit plaatsvinden. Dit gebeurt vaak na een periode van overvloedige regen en warm weer. Het kan dus voorkomen dat er weer eisnoeren in het water liggen, terwijl de juvenieltjes van vroege legfels al gemetamorfoseerd zijn.

grafiek 1 Overzicht van de waarnemingen van volwassen rugstreepadden, eieren en larven en juveniele dieren.

De ontwikkeling van ei tot juveniel voltrekt zich bij de rugstreeppad heel snel. Hoewel het voortplantingsseizoen ongeveer een maand later begint dan bij de gewone pad, vindt de metamorfose vaak tegelijkertijd plaats. Larven kunnen tot begin september worden waargenomen. De onvolwassen dieren worden half september waargenomen en daarna lopen de waarnemingen hard terug (zie grafieken)

Zoals de meeste amfibieën is ook de rugstreeppad een uitgesproken nachtdier. Overdag verschuilt hij zich in holtes onder de grond, onder tegels of onder hout. Tijdens het invallen van de schemering komt hij tevoorschijn om op open plekken te gaan jagen.

Als pioniersoort beschikt de rugstreeppad over een groot verbreidingsvermogen en zijn in staat om snel nieuw ontstane voortplantingswateren te koloniseren. Als de omstandigheden door successie minder gunstig worden, kan de soort lokaal weer verdwijnen en elders opduiken. Hierdoor ontstaat in de loop van jaren een dynamisch verspreidingsbeeld.

Dispersie en het koloniseren van nieuwe voortplantingsgebieden vindt vooral plaats door de juveniele dieren. Maximale dispersieafstanden zijn onduidelijk, maar waarschijnlijk vindt nog uitwisseling door juvenielen plaats tussen op een afstand van 5 km. Jonge rugstreeppadden kunnen in een nacht meer dan 100 m afleggen.

In de voortplantingstijd bedraagt de actieradius van volwassen mannetjes niet meer dan enkele honderden meters. Tussen voortplantingswateren zijn afstanden tot 500 m overbrugbaar voor de rugstreeppad. Een deel van de mannetjes blijft jarenlang trouw aan een bepaald voortplantingsgebied. Uit onderzoek in Frankrijk is gebleken dat mannetjes die werden verplaatst over een afstand van 300-400 meter, bijna allemaal terugkeren naar hun oorspronkelijke voortplantingsplaats. In tegenstelling tot de mannetjes zijn vrouwtjes nauwelijks trouw aan een voortplantingsgebied.

Rugstreeppadden worden vermoedelijk ook over grotere afstanden getransporteerd met zand, waarin zij zich immers graag ingraven, voor bijvoorbeeld bouwprojecten.

3 Wetgeving

De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en is benoemd in Bijlage II van de Conventie van Bern. De rugstreeppad staat vermeld op de Rode lijst Amfibieën uit 2009 met de status 'gevoelig'.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op de rugstreeppad, onder andere:

1. Het is verboden de rugstreeppad in zijn natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

In geval van overtreding van deze verboden bestaat er voor het bevoegd gezag een beginselplicht tot handhaving. Dat kan leiden tot bestuursrechtelijke maatregelen in de vorm van een last onder bestuursdwang, een last onder dwangsom of een BSBm (Bestuurlijke strafbeschikking milieu). Overtreding van deze verboden is bovendien een economisch delict en kan leiden tot strafrechtelijke vervolging. De wet voorziet in een algemene bevoegdheid voor de bevoegde gezagen (de provincies en in sommige gevallen het Ministerie van Economische Zaken) om onder voorwaarden een ontheffing of een vrijstelling te verlenen van de verboden (artikel 3.8).

In het geval dat er maatregelen worden uitgevoerd waardoor er geen overtreding op treedt, is er geen ontheffing van het bevoegd gezag noodzakelijk. Het is de keuze en de verantwoordelijkheid van de gemeente Waddinxveen zelf om deze maatregelen te formuleren en uit te voeren ter voorkoming van een overtreding. Indien er wel een verbodsbepaling wordt overtreden, dient er altijd een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

4 Resultaten

Tijdens het onderzoek zijn op alle avonden aan de noordoostzijde van het terrein roepende rugstreeppadden waargenomen. Het aantal waarnemingen was als volgt:

datum	eieren	larven	juvenielen	roepende exemplaren
28-6-2021	nee	ja	ja	12-15
07-7-2021	nee	ja	nee	10
13-7-2021	nee	ja	ja	2

De roepende exemplaren zaten hoofdzakelijk in een strook van 3 meter rond en in de nieuw gegraven sloot. Aan de westzijde van de nieuw gegraven sloot liepen op 28 juni (tientallen) en 13 juli (enkele) juveniele rugstreeppadden tot maximaal 1 cm groot. Op 7 juli werden geen juveniele rugstreeppadden aangetroffen. De juveniele dieren waren allen aanwezig in een zone van 3 meter vanaf de insnijding van het talud op een kale strook grond en een hoge grasvegetatie. Buiten deze zone werden geen jonge rugstreeppadden waargenomen. In de nieuw gegraven sloot zijn geen eisnoeren aangetroffen maar wel vele tientallen larven van de rugstreeppad (dikkopjes). Het aantal dikkopjes liep gedurende de duur van het onderzoek aanzienlijk in aantal terug (>75%).

Elders op het terrein zijn geen rugstreeppadden waargenomen. Hiermee kunnen we concluderen dat de rugstreeppadden zich vooral ophouden rond de nieuw gegraven sloot en een (veiligheidshalve) zone van 5 meter rond de nieuw gegraven sloot.

5 Maatregelen nemen

Bij de voorgenomen werkzaamheden is de kans zeer groot dat er schadelijke effecten plaats vinden op de rugstreeppad. Het is dan zaak dat de gemeente Waddinxveen zodanig te werk gaat dat er geen sprake meer is van schadelijke effecten. Hiertoe zullen er mitigerende maatregelen moeten worden genomen en een ontheffing worden aangevraagd bij bevoegd gezag.

Werkzaamheden faseren in de ruimte en tijd.

Deze maatregel houdt in dat een deel van het leefgebied van de rugstreeppad in stand blijft door niet overal tegelijkertijd werkzaamheden uit te voeren. De maatregel moet ervoor zorgen dat de populatie rugstreeppadden ook na de werkzaamheden levensvatbaar blijft, doordat voor voldoende exemplaren een stuk geschikt leefgebied aanwezig blijft. Na een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de versturende werkzaamheden, herstelt de groep rugstreeppadden zich weer vanuit de gespaarde stukken leefgebied en vindt vooral in sterk verstoorde pionierssituaties een ideaal leefgebied.

Voor rugstreeppad betekent dit dat minimaal 25% van de oppervlakte van het geschikte

leefgebied (van het zomerhabitat als voor de winterverblijfplaatsen) in stand moet worden gehouden. De fasering in ruimte en tijd moet schriftelijk tevoren vastgelegd te worden door een deskundige.

Mogelijke uitwerkingen van deze maatregel zijn:

- plekken waar veel rugstreepadden zich kunnen bevinden ontzien (steenhoppen, stapels planken etc.),
- bij werkzaamheden in watergangen of poelen of op het land niet alle voorzieningen in één jaar uitvoeren,
- op gespaarde plekken niet eerder dan een jaar later pas weer opnieuw activiteiten uitvoeren,
- bij gebieden die een ander gebruik of functie gaan krijgen, bij de planvorming van de inrichting van het gebied gefaseerd werken,
- de werkzaamheden dienen in de richting van blijvend geschikt leefgebied te worden uitgevoerd.

Werkzaamheden buiten kwetsbare periode.

Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met de seizoenactiviteiten van de rugstreepad, om verstoring in de meest kwetsbare perioden te voorkomen. Wanneer aanwezigheid van de rugstreepad in het plangebied bevestigd of niet uitgesloten is, moet in ieder geval worden voorkomen dat de voortplantingwateren en de winterrustplaatsen worden verstoord. Verstoring kan voorkomen worden door buiten deze kwetsbare perioden te werken. De rugstreepadden zijn extra kwetsbaar in de periode dat zij zich voortplanten (eisnoeren en larven in wateren; adulte in schuilplaatsen nabij wateren) en indien zij zich in een diepe rust bevinden in de winter. Er mogen dan geen werkzaamheden plaatsvinden aan;

- wateren (alleen indien daarin zich eisnoeren of rugstreepadlarven reeds bevinden) van april tot en met september (niet bezette wateren behoeven niet ontzien te worden),
- landhabitat (waar ze in winterrust zijn) van oktober tot en met maart.

Deze perioden kunnen eerder beginnen of later eindigen, afhankelijk van de lokale-klimatologische- en meteorologische omstandigheden. Een deskundige moet aangeven of de activiteiten of werkzaamheden plaats kunnen vinden.

Nieuw leefgebied aanleggen.

Als het huidige leefgebied/ biotoop van de rugstreepad dreigt te verdwijnen, dan dient men een nieuw leefgebied te realiseren. Het doel van deze maatregel is om extra (nieuwe) stukken leefgebied te creëren, daar elders leefgebied door de werkzaamheden verloren zal gaan.

Gezien het pionierkarakter van de soort kan het nieuwe leefgebied enkele maanden in de actieve periode en minimaal een jaar in de winterrustperiode voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden worden aangelegd. Dit op maximaal 3 km afstand van bestaande leefgebieden en indien mogelijk aangrenzend aan de werklocatie.

Een aan te leggen voortplantingwater moet minimaal 30 m² en max. 1 m diep zijn. Het zomergebied moet vergraafbare grond bevatten en in de directe nabijheid van dit water zijn gelegen.

Het aan te leggen winterhabitat moet zogenaamde rommelhoekjes hebben, zoals steenhopen, ruigere begroeiing en andere plekjes waar overwinterd kan worden. Het behoud en beheer van het nieuwe leefgebied moet duurzaam geregeld zijn.

Opstellen en gebruiken van een ecologisch werkprotocol

Er moet een ecologisch werkprotocol opgesteld worden door een deskundige op het gebied van de rugstreeppad. In een ecologisch werkprotocol kan komen te staan hoe men zorg gaat dragen dat de rugstreeppadden zo min mogelijk hinder ondervinden van de werkzaamheden. Dat kan bijvoorbeeld door het plaatsen van amfibieënschermen, wegvangen van levende dieren, werkrichtingen en planningen te bepalen. Dit ecologische werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en bij de betrokken werknemers bekend zijn. De activiteiten en werkzaamheden moeten aantoonbaar volgens dit protocol worden uitgevoerd. Hierdoor wordt er zorgvuldig gehandeld en wordt er voldaan aan de zorgplicht.

Inschakelen van een soortdeskundige

De activiteiten en werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de rugstreeppad. Hierdoor wordt er zorgvuldig gehandeld en wordt er voldaan aan de zorgplicht. Aanwezigheid van de soort en bepaalde activiteiten in hetzelfde plangebied vraagt om (ecologisch) maatwerk. Daarom dient te allen tijde de deskundige vooraf (of ook tijdens) de activiteiten te worden geraadpleegd.

6 Conclusies

Tijdens een eerste veldbezoek op 28 juni, 7 en 13 juli 2021 werden rugstreeppadden in zowel volwassen stadium, larf stadium en juveniele stadium aangetroffen. De rugstreeppadden werden aangetroffen in en rond de oostelijke nieuwe geïsoleerde sloot. Gedurende de drie avondbezoeken zijn er buiten de vindplaats rond de nieuw gegraven sloot, binnen het plangebied geen rugstreeppadden aangetroffen. Het voorkomen van de rugstreeppad buiten een zone van vijf meter rond de oostelijke nieuwe sloot is tijdens het onderzoek uitgesloten.

Advies, stap 1: neem contact op met uw contactpersoon van de ODMH en benoem het voorlopig resultaat van het onderzoek en geef aan dat u vervolg stappen gaat nemen.

Advies, stap 2: men dient alle werkzaamheden binnen het plangebied uit te stellen totdat bevoegd gezag het Plan van Aanpak heeft goedgekeurd of een ontheffing heeft afgegeven (zie stap 5).

Advies, stap 3: op aanwijzing van een ecooloog het plaatsen van een amfibieënscherm rond het toekomstige bouwterrein.

Advies, stap 4: samen met een ecooloog een plan van aanpak maken. In het plan van aanpak worden mitigerende maatregelen opgenomen en een ecologisch werkprotocol.

Advies, stap 5: het Plan van Aanpak wordt aan het bevoegd gezag voorgelegd. In overleg met het bevoegd gezag zal worden gekeken of er een ontheffing moet worden aangevraagd.

Men dient er rekening mee te houden dat met dit onderzoek is aangetoond dat de rugstreeppad binnen het plangebied voorkomt en dat met de diverse geplande ingrepen zijn leefgebied bedreigd wordt. De rugstreeppad is een beschermde soort (Habitatrichtlijn Bijlage IV). Werkzaamheden binnen het plangebied mogen worden uitgevoerd nadat bevoegd gezag daarvoor toestemming/ ontheffing heeft verleend.

Foto's

Foto 1: de nieuw gegraven sloot aan de oostzijde van het plangebied. Rond deze sloot bevonden zich de rugstreeppadden.

Foto 2: vele honderden larven van de rugstreeppad waren aanwezig in de nieuw ge-graven sloot.

Foto 3: een juveniele rugstreeppad. Hiervan waren er rond de nieuw gegraven sloot tientallen van aanwezig.

Foto 4: een volwassen rugstreeppad in de nieuw gegraven sloot.

Foto 5: als het eenmaal schemerig is worden de rugstreepadden zeer actief.

Foto 6: in de nieuw gegraven sloot staat maar een zeer beperkte hoeveelheid waterplanten. Duidelijk is te zien dat er maar enkele centimeters water in de sloot staat.

Foto 7: een foto van de waterscheiding in de vorm van een gronddam. Aan de linkerkzijde het oude slootprofiel, aan de achterzijde de nieuw gegraven sloot.

Foto 8: de westelijke sloot met rechts de houtsingel rond de voetbalvelden. Hier zijn geen rugstreepadden aangetroffen.

Foto 9: de noordelijke sloot. Aanzienlijk dieper water. Hier zijn geen rugstreeppadden aangetroffen.

Foto 10: een kaal voorbelast deel van het plangebied. Hier werden geen rugstreeppadden aangetroffen.